



Handläggare

Alexander von Óvári
0152-29032

Barn- och utbildningsnämnden

Svar till revisionen gällande granskning av orosanmälning inom verksamhetsområdet

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att

1. anta nedanstående yttrande som sitt eget svar till revisionen avseende granskning av orosanmälningar,
2. punkten justeras omedelbart.

Beskrivning av ärendet

Kommunrevisionen har genom en extern revisionsbyrå genomfört en granskning av barn- och utbildningsnämndens hantering av orosanmälningar. Den sammanfattande bedömningen är att barn- och utbildningsnämnden inte fullt ut bedriver ett ändamålsenligt arbete kring hanteringen av orosanmälningar kring barn och unga.

Granskningen visar att det inte finns någon övergripande styrning i form av riktlinjer eller rutiner. Det saknas systematik i utbildning av medarbetare kring orosanmälningar. Det finns brister i samverkan mellan utbildningsverksamheterna och socialtjänsten beträffande orosanmälningar.

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas barn- och utbildningsnämnden av revisorerna att:

- Säkerställa att alla medarbetare får kontinuerlig utbildning kring anmälningsskyldigheten.
- Säkerställa att rutiner är etablerade i arbetsgrupperna och att information kring anmälningsskyldigheten och utformningen av orosanmälningar finns att tillgå.
- Säkerställa regelbunden samverkan med socialtjänsten.

Åtgärder och tidsplanering med anledning av rekommendationer

Barn- och utbildningsnämnden följer revisorernas rekommendationer, i detta ingår att:

- Arbeta fram anvisningsdokument.



- Arbeta fram rutindokument.
- Uppdra åt utbildningschefen att säkerställa kontinuerlig utbildning kring anmälningsskyldigheten för alla medarbetare.
- Ta fram ett material med information kring anmälningsskyldigheten och utformningen av orosanmälan, en "guide" för orosanmälan.
- Genom anvisning och rutin säkerställa att socialtjänstens ansvar att se till att samverkan sker underlättas.

Vad gäller samverkan är det enligt socialtjänstlagen socialnämnden som har ett förstahandsansvar att samverkan äger rum. Socialtjänstlagens 5 kap. 1 a §: *"Socialnämnden ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Ifråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 15 kap. denna lag och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Nämnden ska aktivt verka för att samverkan kommer till stånd. Lag (2009:496)."* Enligt skollagen (29 kap. 13 §) har huvudmannen för verksamheterna som styrs av skollagen en skyldighet att, på socialnämndens initiativ, samverka: *"Huvudmannen för verksamhet som avses i denna lag och den som är anställd i sådan verksamhet, ska på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs."*

Ovanstående punkter gällande dokument om anvisning och rutin ska vara genomförda under höstterminen 2023. Ovanstående punkt gällande att uppdra åt utbildningschef att säkerställa kontinuerlig utbildning kring anmälningsskyldigheten gäller från och med höstterminens uppstart 2023. Ovanstående punkt gällande material med information kring anmälningsskyldigheten och utformning av orosanmälan ska finnas att tillgå senast till höstterminens slut 2023. Ovanstående punkt gällande samverkan uppfylls genom att dokument om anvisning och rutin färdigställs och följs upp genom det systematiska kvalitetsarbetet inom utbildningskontorets verksamhet.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Övriga konsekvenser

Beslutet medför inga övriga konsekvenser.

Uppföljning

Ingen uppföljning kommer att ske.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, Barn- och utbildningsnämndens svar gällande granskning av orosanmälan inom verksamhetsområdet

Revisionskrivelse Granskning av orosanmälningar, 2023-03-22, BUN/2023:40-007.



Revisionsrapport Granskning av orosanmälan, 2023-03-30

Beslutet skickas till
Kommunrevisionen

Tony Lööw
Utbildningschef

Alexander von Óvári
Utredare

Granskning av orosanmälningar

Strängnäs kommun

Bakgrund

Enligt socialtjänstlagen (SoL) har socialtjänsten en skyldighet att se till att barn och unga får växa upp under trygga och goda förhållanden. Oftast får socialtjänsten kunskap om missförhållanden genom en anmälan. Många yrkesgrupper, bland annat personal i hälso- och sjukvården, tandvården, förskolan, skolan, socialtjänsten m.fl. har anmälningsskyldighet enligt socialtjänstlagens kap 14 § 1. Anmälan avser oro eller misstanke om att ett barn kan fara illa och det behöver inte finnas något bevis för att det är så.

Socialstyrelsen genomförde en kartläggning av anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa som omfattar helåret 2018 och 80 procent av landets kommuner och stadsdelar. Under 2018 gjordes sammanlagt 331 000 anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa till landets socialtjänster, det motsvarar ca 1 000 anmälningar om dagen året runt. Kartläggningen visar att antalet anmälningar ökat under de senaste tio åren¹.

Kartläggningen noterade skillnader mellan kommunerna gällande hur anmälningar omhändertas inom socialtjänsten, exempelvis genom registrering, dokumentation och uppföljning av ärenden. Socialstyrelsen ser därav ett behov av bättre nationell enighet och en mer likvärdig registrering.

Revisorerna har i sin riskanalys för 2022 identifierat arbetet med orosanmälningar som ett angeläget område för granskning.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden har en ändamålsenlig hantering av orosanmälningar. Följande revisionsfrågor besvaras i granskningen:

Finns tillräcklig kännedom inom utbildningsverksamheten om hur och när en orosanmälan bör formuleras?

- Finns ändamålsenliga rutiner?

Genomförs sammanställningar inom socialtjänsten över inkomna orosanmälningar?

Är ledtiderna för utredning och insatser rimliga?

Finns det ett ändamålsenligt ledningssystem i form av riktlinjer, kompetensstöd m.m. för en ändamålsenlig och rättssäker hantering av ärenden?

Genomförs informationsinsatser för att öka medvetenheten hos medborgarna om att anmäla misstankar om att barn far illa?

Revisionskriterier

Barnkonventionen
Kommunallagen
Socialtjänstlagen
Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd

¹ Statistik från socialtjänstens kartläggning *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa*, 2018

Skollagen

Av kommunfullmäktige fastställda styrdokument relevanta för området

Ansvariga styrelser och nämnder

Granskningen avser socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Metod och avgränsning

Granskningen baseras på dokumentstudier och intervjuer med berörda tjänstemän inom socialtjänsten samt utbildningsverksamhetens område. Ytterligare intervjupersoner kan komma att identifieras under granskningens gång. Beslutsunderlag samt styrdokument kommer att samlas in för analys samt bedömning.

Projektorganisation och kvalitetssäkring

Granskningen genomförs av Josefin Algotsson. För kvalitetssäkring svarar Anja Nilsson Roos.

Utöver vår interna kvalitetssäkring får samtliga intervjuade möjlighet att sakgranska rapportutkastet. Detta för att säkerställa att revisionsrapporten bygger på korrekta fakta och uttalanden.

Tidplan

Granskningen inleds i december 2022 och avrapporteras på revisionsmötet i februari 2023.

Granskning av orosanmälningar

Strängnäs kommun



Innehåll

Sammanfattande bedömning och rekommendationer	2
1. Inledning.....	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och revisionsfrågor	4
1.3 Ansvariga nämnder	5
1.4 Genomförande och avgränsning	5
1.5 Revisionskriterier.....	5
2. Arbetssätt och rutiner för orosanmälningar inom utbildningskontoret.....	6
2.1 Rektor undertecknar orosanmälningar	6
2.2 Centrala barn- och elevhälsan ansvarar för egna orosanmälningar	7
2.3 Mottagningsgruppen har utsedda kontaktpersoner för kommunens verksamheter.....	8
3. Ledtider inom socialtjänsten	10
3.1 Organisation och ansvar avseende hantering av orosanmälningar.....	10
3.2 En automatisk mjukvarurobot har utvecklats för att hantera anmälningar.....	11
3.3 Nämnden följer inte statistik kring orosanmälningar	11
3.4 Ej verkställda beslut	13
4. Ledningssystem och verksamhetsutveckling.....	14
4.1 Stor personalomsättning bland både ledning och socialsekreterare	14
4.2 Rättssäkerheten har stärkts via utbildningar	15
4.3 Socialt ansvarig samordnare utbildar i Lex Sarah och klagomålshantering	16
5. Information till allmänheten sker via hemsidan	17
6. Svar på revisionsfrågor.....	18
7. Bilaga 1. Revisionskriterier	20
8. Bilaga 2. Källförteckning	22

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma om socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden har en ändamålsenlig hantering av orosanmälningar. Vår sammanfattande bedömning är att socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden inte fullt ut bedriver ett ändamålsenligt arbete kring hanteringen av orosanmälningar kring barn och unga.

Vi bedömer att det finns ett etablerat arbetssätt kring orosanmälningar inom utbildningsverksamheterna, men att det inte finns någon övergripande styrning i form av riktlinjer eller rutiner från utbildningskontoret beträffande orosanmälningar. Det finns ingen systematik i utbildning av medarbetarna kring orosanmälningar, utan det sker vid behov. Nyanställda introduceras till befintliga arbetssätt och rutiner vid anställning, däribland ingår anmälningsskyldigheten. Vi bedömer att det finns brister i samverkan mellan utbildningsverksamheterna och socialtjänsten beträffande orosanmälningar.

Vidare bedömer vi att det finns ett systematiskt kvalitetsledningssystem inom socialtjänsten, men att det inte är ändamålsenligt då det inte är fullt ut implementerat i verksamheten och inte upplevs som ett stöd för socialsekreterarna. Det har skett utbildningar inom myndighetsutövning för att stärka rättssäkerheten inom både mottagningsenheten och utredningsenheten, vilket vi ser positivt på. Personalomsättningen inom socialtjänstens myndighetsutövning för barn och unga bedöms ha påverkat samverkansarbetet med utbildningsverksamheterna. Den har även bidragit till längre utredningstider inom enheten för barn och unga. Vi ser positivt på att nyanställningar har genomförts och att det pågår förbättringsarbeten inom verksamheten.

Avslutningsvis konstaterar vi att nämnden har följt statistik gällande orosanmälningar mellan januari - april 2022, men inte har gjort efter det till följd av ett fel i verksamhetssystemet. Varken socialkontoret eller nämnden följer ledtider inom socialtjänstens utredningsenhet för barn och unga.

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas socialnämnden att:

- ▶ Säkerställa att kvalitetsledningssystemet är ändamålsenligt och möjliggör uppföljning och kontroll av verksamheten.
- ▶ Säkerställa att medarbetare introduceras till rutiner och att kunskapen finns i organisationen. Detta är särskilt viktigt vid personalomsättning och många nya medarbetare.
- ▶ Genomföra systematiska och kontinuerliga utbildningsinsatser gällande myndighetsutövning för att säkerställa rättssäkerheten i handlägningsförfarandet.
- ▶ Säkerställa att, när det är lämpligt, återkoppla till den som lämnat en orosanmälan samt erbjuda anmälningsmöte.
- ▶ Säkerställa att statistik för orosanmälningar och ledtider för utredningar gällande barn och unga följs och används i ett verksamhetsutvecklande syfte.

- ▶ Följa upp att verksamhetens förbättringsarbeten fortgår enligt plan.
- ▶ Överväg möjligheten att internkontrollplanen innefattar kontrollpunkter med beröring på rättssäkerheten inom barn- och ungdomsenheten.

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas barn- och utbildningsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att alla medarbetare får kontinuerlig utbildning kring anmälningsskyldigheten.
- ▶ Säkerställa att rutiner är etablerade i arbetsgrupperna och att information kring anmälningsskyldigheten och utformningen av orosanmälningar finns att tillgå.
- ▶ Säkerställa regelbunden samverkan med socialtjänsten.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Enligt socialtjänstlagen (SoL) har socialtjänsten en skyldighet att se till att barn och unga får växa upp under trygga och goda förhållanden. Oftast får socialtjänsten kunskap om missförhållanden genom en anmälan. Många yrkesgrupper, bland annat personal i hälso- och sjukvården, tandvården, förskolan, skolan, socialtjänsten m.fl. har anmälningsskyldighet enligt socialtjänstlagens kap. 14 § 1. Anmälan avser oro eller misstanke om att ett barn kan fara illa och det behöver inte finnas något bevis för att det är så.

Socialstyrelsen genomförde en kartläggning av anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa som omfattar helåret 2018 och 80 procent av landets kommuner och stadsdelar. Under 2018 gjordes sammanlagt 331 000 anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa till landets socialtjänster, det motsvarar ca 1 000 anmälningar om dagen året runt. Kartläggningen visar att antalet anmälningar ökat under de senaste tio åren¹.

Kartläggningen noterade skillnader mellan kommunerna gällande hur anmälningar omhändertas inom socialtjänsten, exempelvis genom registrering, dokumentation och uppföljning av ärenden. Socialstyrelsen ser därav ett behov av bättre nationell enighet och en mer likvärdig registrering.

Revisorerna har i sin riskanalys för 2022 identifierat arbetet med orosanmälningar som ett angeläget område för granskning.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden har en ändamålsenlig hantering av orosanmälningar.

Följande revisionsfrågor besvaras i granskningen:

- ▶ Finns tillräcklig kännedom inom utbildningsverksamheten om hur och när en orosanmälan bör formuleras?
 - Finns ändamålsenliga rutiner?
- ▶ Genomförs sammanställningar inom socialtjänsten över inkomna orosanmälningar?
- ▶ Är ledtiderna för utredning och insatser rimliga?
- ▶ Finns det ett ändamålsenligt ledningssystem i form av riktlinjer, kompetensstöd m.m. för en ändamålsenlig och rättssäker hantering av ärenden?
- ▶ Genomförs informationsinsatser för att öka medvetenheten hos medborgarna om att anmäla misstankar om att barn far illa?

¹ Statistik från socialtjänstens kartläggning *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa*, 2018

1.3 Ansvariga nämnder

Granskningen avser socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

1.4 Genomförande och avgränsning

Granskningen baseras på dokumentstudier och intervjuer med berörda tjänstemän inom socialtjänsten samt utbildningsverksamhetens område. Intervjuade funktioner samt granskade dokument återfinns i källförteckningen i Bilaga 2.

1.5 Revisionskriterier

Revisionskriterier är de bedömningsgrunder som bildar underlag för granskningens analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna kan hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer eller fullmäktigebeslut. Kriterier kan också ha sin grund i jämförbar praxis eller erkänd teoribildning. Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, för att läsa mer om revisionskriterierna se Bilaga 1. Lokala rutiner, processer och styrdokument presenteras löpande i rapporten.

- ▶ Barnkonventionen
- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Socialtjänstlagen (2002:453)
- ▶ Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
- ▶ Skollagen (2010:800)
- ▶ Av kommunfullmäktige fastställda styrdokument relevant för området

2. Arbetssätt och rutiner för orosanmälningar inom utbildningskontoret

2.1 Rektor undertecknar orosanmälningar

I Strängnäs finns en e-tjänst som både privatpersoner och de anställda inom kommunen som har anmälningsskyldighet kan använda för att göra en orosanmälan; *anmälan misstanke om barn som far illa*. Den finns även som blankett att skriva ut och fylla i. I e-tjänsten finns information om anmälningsskyldigheten för individer som jobbar i verksamheter som berör barn och unga och vid en anmälan finns flera rubriker att fylla i som bland annat innefattar personuppgifter, oron som anmäls samt om oron rör våld. Formuläret innefattar flera frågor och vid intervjuer framgår att e-tjänstens utformning även uppfattas som rådgivande. När en anmälan är mottagen får anmälaren automatiskt ett meddelande om att anmälan är mottagen, vilket intervjuade upplever som positivt. En orosanmälan som skrivs i tjänst kan inte vara anonym.

Enligt socialtjänstlagen så får socialtjänsten informera den individ som i tjänst har anmälningsskyldighet ifall anmälan har lett till att utredning har öppnats, inte öppnats eller redan pågår. Om socialtjänsten bedömer att det är olämpligt att lämna ut den informationen så sker ingen återkoppling. Det framgår vid intervjuer att det inte alltid sker återkoppling vid en anmälan, men att det har blivit bättre de senaste åren. Ibland är återkopplingen så anonymiserad att det är svårt att veta vem återkopplingen gäller, säkerskilt om flera anmälningar skickats in ungefär samtidigt. Om återkoppling inte sker så upplever intervjuade att de kan efterfråga mer information om de kontaktar utsedd kontaktperson (se avsnitt 2.3). Likaså vet intervjuade att det har inletts en utredning om de ombeds att fylla i ett BBIC-underlag². Intervjuade uppger att vid en anmälan så fyller skolverksamheterna alltid i att man gärna medverkar vid ett anmälningsmöte som kan hållas mellan socialtjänsten, barnet, vårdnadshavaren och den som lämnat in anmälan. Enligt 14 kap. 1a § socialtjänstlagen bör socialtjänsten erbjuda dessa möten. Under granskningens gång framkommer uppfattningen om att det sällan sker, men att socialtjänsten ibland ringer för att få mer information om anmälan. Upplevelsen är att anmälningsmötena förekom oftare förut.

Det framgår vid intervjuer att det inte finns någon gemensam rutin eller övergripande riktlinje från utbildningskontoret kring vem som ska skriva en anmälan eller när den ska skrivas. Det är upp till verksamheterna själva och flera av dem har ett utarbetat arbetssätt där pedagogen lyfter sin oro med rektor som sedan formellt står som anmälare, efter att ha satt sig in mer i ärendet. Arbetssättet grundar sig både i att pedagogerna anser att det är bra att ha någon att bolla med och att det finns en oro för att kontakten och samarbetet mellan pedagog och vårdnadshavare ska påverkas negativt vid en anmälan. Det betonas dock att alla pedagoger har anmälningsskyldighet och kan göra en egen anmälan

² BBIC - Barns behov i centrum är ett arbetssätt för socialtjänstens barn- och ungdomsvård. Det innehåller en struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av myndighetsutövningen. Vid utredning och uppföljning av insatser behöver socialsekreterare i de flesta fall konsultera den pedagogiska kompetens som finns runt barnet för bedömning av barnets lärande och kunskapsutveckling.

om de vill. BBIC-underlagen som ibland skickas från socialtjänsten är utförligt utformade och de fyller pedagogerna själva i, eftersom de har bäst kunskap om eleven.

Det framkommer vid intervjuer att det inte finns någon systematik i att utbilda personalen kring orosanmälningar, utan att det sker vid behov på verksamheternas APT-möten. Kompetensen kring orosanmälningar upplevs vara god bland personalen både kring anmälningsskyldigheten samt när och hur en anmälan ska göras. Särskilt god upplevs kompetensen vara bland den personal som ingår i elevhälsoteamen såsom kurator, skolsköterska och specialpedagog. Nya medarbetare, både tillsvidareanställda och vikarier, får introduktion av befintliga rutiner och arbetssätt däribland anmälningsskyldigheten. Det framgår vid intervjuer att det inte finns något eget framtaget informationsmaterial gällande hur en orosanmälan går till eller vad som kan vara viktigt att känna till. Kollegor frågar varandra, sprider informationen emellan sig och diskuterar aktuella situationer där en anmälan kan vara aktuell. Likaså förs en diskussion om att fortsätta arbeta med relationen till vårdnadshavare, särskilt i de situationer när relationen är utmanande. Det förs ingen statistik över de anmälningar som görs som kan användas i ett verksamhetsutvecklande syfte, men verksamheterna har utbildats i bland annat psykisk ohälsa och våld i nära relation.

Inom gymnasiet läggs mest fokus på det egna arbetet med kränkande behandling. Vid oro för en elev används rutinen *Ärendeanmälan EHT* där en lärare kan anmäla ett ärende till elevhälsoteamets möten. Utifrån dessa möten, rutinen och skolans egna insatser kan en anmälan till socialtjänsten bli aktuell. Inför varje läsår ser EHT-gruppen över rutinen utifrån lärdomar från det gångna året och presenterar rutinen för lärarna inför läsårsstart. Rutinen ligger på den interna plattformen och bygger på förvaltningsövergripande riktlinjer.

2.2 Centrala barn- och elevhälsan har en egen rutin för orosanmälningar

Inom den centrala barn- och elevhälsan finns åtta skolsköterskor, en skolläkare på 50%, tre skolpsykologer, en kurator och två specialpedagoger. De två sistnämnda funktionerna har ett övergripande uppdrag mot skolorna där de bland annat träffar pedagogerna. Skolsköterskorna har sina arbetsplatser på skolorna, men har nätverksträffar med övrig personal inom elevhälsans medicinska insats minst en gång i månaden.

Skolsköterskornas, skolläkarens och skolpsykologernas uppdrag är styrt av bland annat hälso- och sjukvårdslagen vilket gör att anmälningsplikten, enligt intervjuade, upplevs tydlig. Centrala barn- och elevhälsan har en egen rutin för orosanmälan och misstanke om barn far illa. Rutinen belyser anmälningsskyldigheten, dokumentation, sekretess och hänvisar vidare till andra källor med mer information. Det finns även rutin för att lämna ut journalhandlingar till socialtjänsten och tillvägagångssättet för barn med skyddade personuppgifter. Elevhälsans medicinska insats och den psykologiska insatsen har varsin webbhandbok som fungerar som ett ledningssystem och samlar alla processer och rutiner. Personalen arbetar gemensamt fram rutiner där tonvikten ligger på att

följa lagen, genomföra uppdraget samt att rutinerna är tillämpningsbara i verksamheten. Uppdateringen av rutiner sker dock inte med systematik, utan mer när någon uppmärksammar ett behov av uppdatering.

Vid intervjuer framkommer att det finns en kunskap om anmälningsskyldigheten och att personalen i och med sin legitimation har ett eget ansvar att skriva orosanmälningar om oro uppstår vid ett möte med en elev. Om det upplevs svårt eller obehagligt så går det att rådfråga chef eller rektor. Skolsköterskor och skolpsykologer har inte samma relation till elever och vårdnadshavare som lärare har, vilket gör att det inte finns samma oro för att förlora relationen. Dock så finns en tanke om att jobba relationsskapande med vårdnadshavaren och göra en anmälan tillsammans med vårdnadshavaren och inte mot.

Skolsköterskor deltar i elevhälsoteamen - EHT som finns på skolorna och om oro för en elev uppstår vid de regelbundna elevhälsoteamsmötena brukar rektor stå på den formella anmälan.

Centrala barn- och elevhälsan har inte haft några utbildningsinsatser kring orosanmälningar sedan före pandemin och upplever att mycket av samverkan med socialtjänsten försvann i samband med det. Tidigare träffades centrala barn- och elevhälsan, lokala EHT och socialtjänsten gemensamt och då lyftes bland annat formerna för orosanmälningar. Nu diskuteras orosanmälningar mycket inom de egna nätverksträffarna. Ny personal har en genomgång med chef vid anställningsstart där samverkan med socialtjänst är en del av den checklista som finns för alla nyanställda.

Vid intervjuer framkommer att det sällan sker återkoppling från socialtjänsten vid en orosanmälan. Det kommer ingen information om socialtjänsten öppnat eller inte öppnat en utredning och enbart vid enstaka fall blir anmälaren kallad till möte. Blir anmälaren ombedd att fylla i ett BBIC- underlag så framgår det att något skett i ärendet.

Det finns en dokumentationsskyldighet för skolsköterskor, skolläkare och skolpsykologer och det går att följa statistik gällande orosanmälningar i journalsystemet. Skolsjuksköterskorna skriver årliga verksamhetsberättelser där antal egna orosanmälningar redovisas. Vid intervjuer framgår att det inte är så många anmälningar som görs, utan att de flesta skrivs via skolan. Ett uppskattat genomsnitt från alla skolsköterskor som arbetar i de kommunala skolorna är sammanlagt 10 orosanmälningar per år. Detta kan dock variera från år till år och är bland annat beroende på elevunderlaget på skolorna. Statistiken används inte i ett verksamhetsutvecklande syfte, men personalen har bland annat deltagit i utbildningar kring psykisk ohälsa.

2.3 Mottagningsgruppen har utsedda kontaktpersoner för kommunens verksamheter

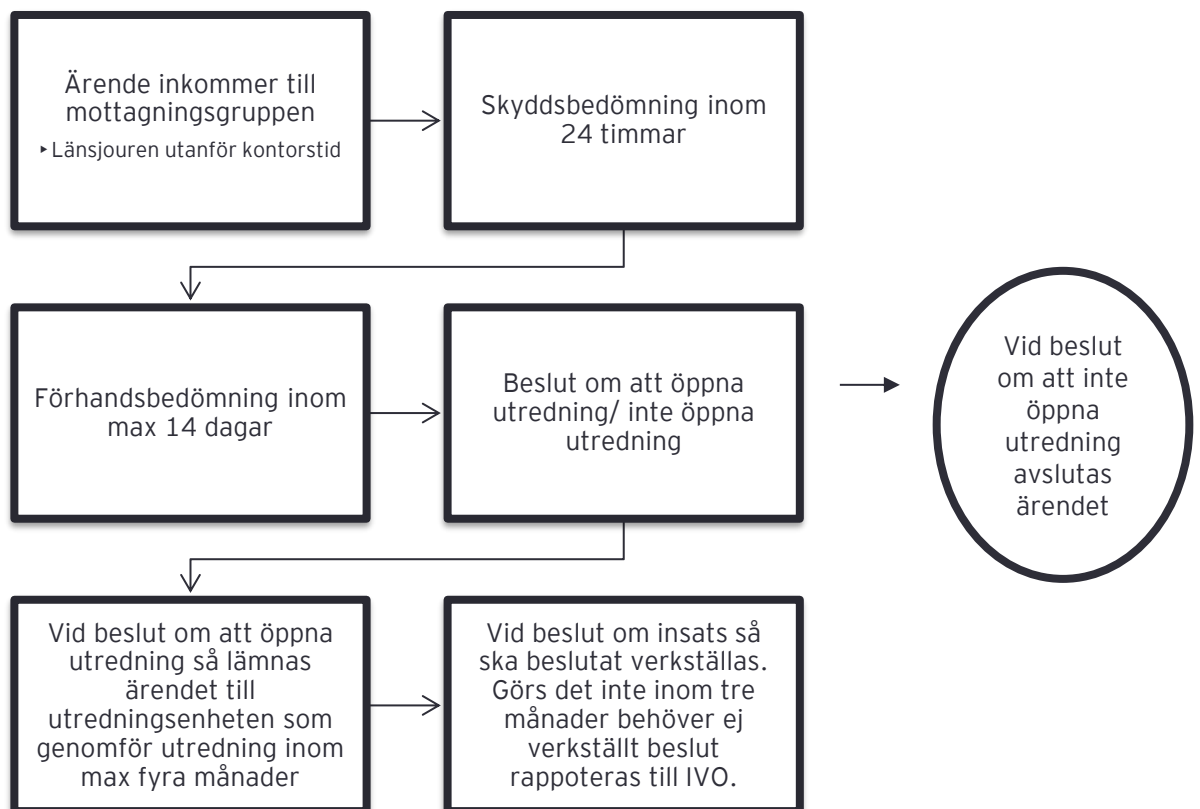
Alla socialsekreterare i mottagningsgruppen är kontaktperson åt cirka tio förskolor, skolor eller andra aktörer vardera. Arbetssättet har sin grund i att det

tillbaka i tiden ofta upplevdes svårt att få kontakt med mottagningsgruppen. Syftet med arbetssättet är att kunna rådfråga kring en situation, efterfråga återkoppling, samverkan eller att kontaktpersonen kan komma till verksamheten och informera. Före pandemin kunde mottagningsgruppens socialsekreterare vara med på skolornas APT för att informera om orosanmälningar och därigenom öka samverkan. Under pandemin upphörde detta och har inte kommit i gång igen. Socialsekreterarna har påbörjat arbetet att ta kontakt med alla för att informera om syftet och om vad mottagningsgruppen kan bistå med. Vid faktakontroll av granskningen framkommer att det finns en samverkansrutin och inplanerade möten för 2023. Intervjuade uppger att samarbetet har fungerat bra, men att samverkan även upplevts vara personberoende. Det har varit en stor personalomsättning inom socialtjänsten vilket påverkar kontakten, relationen och samverkan. Under granskningens gång framkommer att det finns en gemensam chefsdag inplanerad för gymnasiet där deltagare från både socialtjänst och utbildningsverksamhet är inbjudna i syfte att lära känna varandra och skapa förståelse för varandras verksamheter och förutsättningar.

3. Ledtider inom socialtjänsten

3.1 Organisation och ansvar avseende hantering av orosanmälningar

Mottagningsgruppen hanterar samtliga ansökningar och anmälningar gällande barn och vuxna som inkommer under kontorstid. Länsjouren³ ansvarar för ärenden som inkommer under kvällar, nätter och helger. Anmälningar och ansökningar som berör individer som redan är aktuella inom socialtjänsten hanteras av ordinarie handläggare på utredningsenheten eller av placeringsgruppen om barnet är placerat. När en orosanmälan inkommer till mottagningsgruppen så genomförs en skyddsbedömning inom 24 timmar. Därefter genomförs en förhandsbedömning som enligt lag högst får ta 14 dagar. Beslutas det om att inleda utredning så lämnas ärendet över till utredningsenheten och en utredning får enligt lag högst ta fyra månader. Resulterar utredningen i en insats så ska den verkställas. Om det inte görs inom tre månader behöver ärendet rapporteras till Inspektionen för vård och omsorg - IVO. Nedanstående bild illustrerar en förenklad version av ärendeflödet från att ett ärende inkommer till mottagningsgruppen fram till att ett ärende avslutas eller att en utredning öppnas och lämnas över till utredningsenheten.



³ Länsjouren Södermanland är en länsgemensam socialjour som utgår ifrån Eskilstuna och finns för kommunerna: Eskilstuna, Flen, Gnesta, Katrineholm Oxelösund, Strängnäs och Vingåker.

3.2 En automatisk mjukvarurobot har utvecklats för att hantera anmälningar

Anmälningar kan inkomma via mejl, fax och brev, men mottagningsgruppen föredrar att e-tjänsten för anmälningar används. Detta på grund av att informationen går direkt in i datasystemet och registreras automatiskt samt att missförstånd kring oron minskar om anmälaren själv får sätta ord på sin oro. Det finns en jourtelefon om anmälaren vill göra sin anmälan muntligt.

Under 2022 har ett projekt pågått för att skapa en mjukvarurobot som automatiskt registrerar alla anmälningar och för in information och uppgifter från e-tjänsten till verksamhetssystemet. Roboten går även igenom den kronologiska pärmen och socialregistret så att socialsekreteraren i mottagningen snabbt får en överblick och kan se om det till exempel är ett pågående ärende och därmed kan lämna det vidare till ordinarie handläggare. Syftet har varit att frigöra resurser och arbetet är numera implementerat i den ordinarie verksamheten. Processen har en anvisning kopplad till sig i kvalitetsledningssystemet och roboten startade upp under december 2022, men är ur drift just nu på grund av tekniska problem. Intervjuade uppger att den varit ett stöd för handläggarna att bedöma allvarlighetsgraden i en anmälan samt att snabbt få en överblick av behovet, men att handläggarna senaste månaderna fått kontrollera uppgifterna manuellt.

3.3 Nämnden följer inte statistik kring orosanmälningar

Socialkontoret använder verksamhetssystemet Treserva. I systemet är flera fält obligatoriska för socialsekreteraren att fylla i för att kunna genomföra skydds- och förhandsbedömningen, till exempel om det är privat eller i tjänst en anmälan görs, vem och vad anmälan gäller samt ankomstdatum. En skyddsbedömning måste vara skapad i systemet för att en förhandsbedömning ska kunna upprättas. Det går inte att komma vidare i systemet om fälten som berör lagkrav inte är ifyllda. I och med att Barnkonventionen blev lag 2020 är fälten barnsamtal samt motivering till varför det eventuellt inte genomförts barnsamtal obligatoriska att fylla i.

Rubrikerna i verksamhetssystemet kan sammanställas till statistik och intervjuade uppger att de följer statistik över anmälningarna som inkommer till mottagningsgruppen, barnsekreterarna och utredningsenheten. Det går till exempel att se anmälningsorsak och var anmälan kommer ifrån. Under 2022 inkom totalt 2726 anmälningar gällande barn och unga till socialkontoret.

Det framkommer en uppfattning om att de anmälningar som skydds- och förhandsbedöms av mottagningsgruppen håller 24 timmar och lagstodgade 14 dagar. Då det under året har funnits personalbrist och kunskapsbrist kring orosanmälningar på utredningsenheten har en del förhandsbedömningar fått handläggas av mottagningsgruppen.

Intervjuade uppger att utifrån statistik från 2020 - 2021 kunde behovet av en utökad tjänst i mottagningsgruppen påvisas. Det framgår dock att det finns vissa problem med att ta ut statistik från verksamhetssystemet Treserva, på grund av att alla ärenden och handläggare är registrerade under samma enhet till följd av

flera omorganisationer inom verksamheten. Då det inte går att automatiskt dela upp statistiken på de olika enheterna behöver det i stället ske manuellt, vilket skapar merarbete.

Vid intervjuer framkommer att nämnden har ett ökat fokus på socialkontorets verksamheter och framför allt placerade barn. De har börjat följa statistik i en större utsträckning de senaste 2-3 åren jämfört med tidigare och i med att det nu finns en ny nämnd och en ny socialchef så pågår ett arbete att ta fram ett nytt underlag på vilken statistik som ska följas. Det framgår av dokumentet *Månadsstatistik för socialkontoret SN/2022:13*, senast uppdaterat 2 december 2022, att nämnden har följt antal orosanmälningar och åtgärder mellan januari - april 2022, men att det därefter inte finns någon statistik att tillgå på grund av ett fel i verksamhetssystemet.

Vid intervjuer framkommer att varken nämnden eller verksamheten har följt statistik kring ledtider sett till utredning av barn och unga under 2022, men att det finns planer att göra det under 2023. Enligt underlag från IFO-enheterna har tiden om 4 månader överskridits i totalt 270 utredningar. Uppfattningen är att utredningstiderna under 2022 är längre än tidigare på grund av personalomsättning inom utredningsenheten, men att omfattningen är svår att uppskatta. Detta bekräftas av tabellen nedan.

Tabell 1. Översikt över genomsnittlig utredningstid av barn och ungdomar mellan 0-20 år i Strängnäs 2018-2022⁴.

	2019	2020	2021	2022
Utredningstid i antal dagar från påbörjad utredning till avslutad utredning inom barn och ungdom 0-20 år, medelvärde	88	84	85	101

Tabellen ovan visar ett medelvärde av utredningstiden i antal dagar från påbörjad utredning till avslutad utredning.

Under 2021, på uppdrag av dåvarande socialchef, genomförde en extern konsult en granskning av kostnad per brukare inom individ- och familjeomsorgen i Strängnäs. En av slutsatserna från den granskningen var att mellan åren 2019-2021 fanns en trend med ett ökat antal förhandsbedömningar av anmälningar gällande barn och unga, men att antalet utredningar minskade, vilket visas med nedanstående tabell.

⁴ Statistik är hämtad från Kolada som är en databas för kommuner och regioner där jämförelser och analyser kan göras utifrån nyckeltal. <https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?focus=16576&report=82977>

Tabell 2. Översikt över antal förhandsbedömningar och utredningar av barn och ungdomar mellan 0-19 år i Strängnäs 2019-2021⁵.

	2019	2020	2021
Antal förhandsbedömningar	1988	2345	2709
Antal utredningar	556	569	533

Enligt *Årsrapport 2022 Socialnämnden* har socialnämndens internkontroll för 2022 omfattat fem kontrollpunkter. Ingen av dem har haft bäring på orosanmälningar, skydds- och förhandsbedömningar, ledder av utredning och verkställighet eller rättssäkerhet inom området barn och unga.

Internkontrollplanen har tagits fram i samband med socialnämndens verksamhetsplanering och kompletterats med en risk- och väsentlighetsanalys som har genomförts med deltagande av både förvaltning och politik. Riskerna har värderats utifrån sannolikhet och konsekvens. Vi har för denna granskning inte tagit del av den risk- eller väsentlighetsanalys som ligger till grund för interkontrollplanen och kan därför inte uttala oss om risken för dessa områden har värderats.

3.4 Ej verkställda beslut

Kvartalsvis informeras nämnden om beslut som fattas utifrån socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) men som inte verkställs inom tre månader. Nämnden ska i sin tur informera IVO om ej verkställda beslut. Enligt tjänsteutlåtande⁶ har nämnden, för kvartal 1 och 2 2022, inte tagit del av några ej verkställda beslut utifrån SoL avseende området barn och unga.

Enligt intervjuade följs verkställighetstiderna och under 2022 fanns två avvikelser inom barn och ungdom med beslut enligt socialtjänstlagen. Insatserna gällde kontaktperson och kontaktfamilj.

⁵ Ensolution, Kostnad per brukare, Individ- och familjeomsorg, Strängnäs 2021

⁶ 2022-04-06, Dnr SN/2022:4-0061; 2022-08-29, Dnr SN/2022:4-0061

4. Ledningssystem och verksamhetsutveckling

I Strängnäs kommun används ledningssystemet 2c8 som är ett verktyg för kartläggning av de olika verksamheternas processer. Enligt *Riktlinje Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete* från 19 november 2020 utgår socialkontorets ledningssystem från ett kvalitetshjul som är en modell som visar ett arbetssätt där man planerar, genomför och följer upp, vilket sammantaget ska leda till förbättringar. Ledningssystemet utgår ifrån bland annat gällande lagstiftning, beslut om mål samt planer för verksamheten. Riktlinjen anger även vem som ansvarar för vilka arbetsuppgifter och med vilket intervall sett till genomförande och utvärdering.

Socialkontorets processkarta är indelad i styrande processer, huvudprocesser och stödjande processer. En av huvudprocesserna är *Handlägga ärenden barn och unga* vari handlägga orosanmälningar är en del. Kopplat till processernas olika steg finns bland annat handböcker, riktlinjer och rutiner länkade.

Vid intervjuer framkommer att socialkontoret arbetat med ledningssystemet sedan 2019, men att det inte är helt implementerat än. Anledningen till det beskrivs vara att det skett en personalomsättning i både chefsleden och bland socialsekreterare, vilket gjort att verksamheterna prioriterat implementeringen olika mycket. Det har även skett flera omtag med arbetet, vilket gjort att personalen arbetat mycket med utvecklingen av processkartan, men upplevelsen är att den aldrig blir klar och att det resulterat i ett merarbete och inte ett stöd.

Intervjuade uppger att processerna är svåra att hitta i och att socialsekreterarna främst använder en samarbetsyta där interna överenskommelser återfinns, en exempelpärm med utarbetade textformuleringar, verksamhetssystemet Treserva där utredningsmallar finns samt att handläggarna frågar varandra och chefen om stöd. Vid faktakontroll av granskningen framkommer att det pågår ett arbete med att implementera nya rutiner i verksamheten och att de återfinns i processkartan.

4.1 Stor personalomsättning bland både ledning och socialsekreterare

I mottagningsgruppen arbetar fyra socialsekreterare. En är sjukskriven på 50% varav en konsult stöttar upp tillfälligt. De har olika arbetsuppgifter utifrån vilken nivå av jour de har, vilket framgår i ett rullande schema. Varje dag sker ett morgonmöte mellan socialsekreterare och gruppledare där eventuella ärenden från natten samt arbetsbelastning diskuteras och arbetet prioriteras. Under hösten har enhetschef hållit i dessa möten i avsaknaden av gruppledare, men under granskningens gång tillträder en konsultgruppledare. Intervjuade uppger att roll- och ansvarsfördelning inom mottagningsgruppen är tydlig och att kompetensen om handläggning av orosanmälningar är hög.

Enligt *Årsrapport 2022 Socialnämnden* har det funnits en hög personalomsättning inom förvaltningen under 2022 - både bland chefer, gruppledare och socialsekreterare. Detta har åtgärdats genom tillfälliga lösningar i form av flera konsultanställningar då det finns en svårighet att rekrytera socialsekreterare,

framför allt de med uppdrag att utreda barn. En plan har påbörjats för att komma till rätta med problemet, bland annat en utökning av gruppledarfunktionen. Intervjuade bekräftar bilden och uppger att grunden bland annat ligger i att det skett flera omorganisationer av verksamheterna under en längre tid, vilket bidragit till att mycket tid lagts på arbetsmiljöarbete. En annan orsak är komplexiteten i uppdraget och att det funnits subtila hot mot personal i sociala medier. Personalomsättningen har även gjort att arbetsuppgifter behövt prioriteras och då har till exempel samverkan med skolan fått stå tillbaka. Nyanställningar gällande socialsekreterare har genomförts under 2022 och flera av dem börjar under våren 2023.

4.2 Rättssäkerheten har stärkts via utbildningar

Intervjuade uppger att utifrån omorganisationer, rutingenomgångar och klagomålshantering samt att kommunen fått kritik från JO 2019 samt IVO så har flera brister i rättssäkerheten av handläggningen identifierats. Detta har hanterats genom att bland annat utbildningar kring myndighetsutövning och registrering i verksamhetssystemet genomförts för både mottagningsgruppen och utredningsenheten tillsammans med kommunjuristen. Det ligger som förslag att utbildningen ska ges i samband med introduktion av nyanställda. Enhetschef har hållit utbildningar om förhandsbedömningar till nyanställda och anställda har fått utbildning i LVU-utredning och LVM-utredning⁷. Personalen har nyligen gått utbildning i FREDA och PATRIARK⁸, detta har dock inte hunnit implementeras i arbetssättet ännu.

Andra sätt att stärka rättssäkerheten har varit utformningen av arbetssättet i mottagningsgruppen. Alla mottagningssekreterare hanterar både barn- och vuxenärenden och allvarlighetsgraden på anmälan avgör om arbetet sker ensamt eller tillsammans. Handlar det om omsorgsbrister eller våld arbetar socialsekreterarna alltid två tillsammans. Likaså om besök sker utanför kontoret- detta både ut ett säkerhetsperspektiv och ett rättssäkerhetsperspektiv.

Enligt *Delegationsordning för socialnämnden i Strängnäs kommun* har alla socialsekreterare delegation att öppna utredning enligt kap. 11 1§ socialtjänstlagen. Beslut om att inte öppna utredning måste enhetschef ta beslut om. Ärenden kan lyftas på de dagliga morgonmötena och varje vecka har mottagningsgruppen gruppmöten.

⁷ LVU - Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga; LVM - Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall

⁸ FREDA är standardiserade bedömningsmetoder från Socialstyrelsen tänkta att användas i socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer. Metoderna innehåller FREDA-kortfrågor, FREDA-beskrivning, FREDA-farlighetsbedömning samt en tillämpningsmanual. PATRIARK är en standardiserad bedömningsmetod avsedd för socialtjänstens arbete och ger vägledning för bedömning och hantering av risk för hedersrelaterat våld.

4.3 Socialt ansvarig samordnare utbildar i Lex Sarah och klagomålshantering

Alla synpunkter och klagomål som inkommer till kommunen hamnar i ett ärendehanteringssystem och hanteras av SAS och MAS⁹ först och som utifrån område gör en fördelning och skickar ärendet vidare till ansvarig enhetschef som hanterar klagomålet. Ärenden som berör socialtjänsten registreras och rapporteras månadsvis till socialchef och nämnd.

Varje år genomförs utbildningar för medarbetare och chefer gällande det systematiska kvalitetsarbetet och klagomålshantering för att på en övergripande nivå nå ut med information. Det ligger dock på varje enhetschef att genomföra egenkontroller och uppföljning att rutiner om klagomål finns, att medarbetarna har kännedom om dem och att de efterlevs.

Det framgår vid intervjuer att det har pågått ett förbättringsarbete inom hela myndighetskontoret att använda avvikelshantering mer systematiskt. Arbetet har fokuserat på en kulturförändring där avvikelshantering handlat om förbättringar och att identifiera vad som är fel i systemet och organisationen och inte att "leta syndabockar". Att avvikelserna har ökat över tid tolkas därför som positivt eftersom arbetet därmed blivit mer implementerat i verksamheterna.

⁹ SAS - socialt ansvarig samordnare; MAS - medicinskt ansvarig sjuksköterska

5. Information till allmänheten sker via hemsidan

Kommunens hemsida har information kring orosanmälningar gällande barn och unga som far illa och det finns kontaktuppgifter till mottagningsgruppen och till Länsjouren. På hemsidan finns även e-tjänsten som både privatpersoner och anställda inom kommunen som har anmälningsskyldighet i tjänsten kan använda sig av för att göra en orosanmälan samt blankett att skriva ut. Det finns länkar till vilket stöd som barn, unga och familjer kan nyttja från socialtjänsten samt information om anmälningsskyldigheten, kontaktuppgifter till BRIS och Kvinnofridslinjen samt uppmaning att ringa 112 vid akuta situationer.

Mottagningsgruppen har utsedda kontaktpersoner för kommunens verksamheter där anmälningsskyldighet finns, men även andra samverkanspartners såsom kyrkan och det lokala köpcentrumet. Mottagningsgruppen agerar rådgivande och bollplank till de privatpersoner som söker kontakt gällande barn och unga som far illa. Det framkommer vid intervjuer att det inte finns någon rutin eller systematik gällande riktade informationsinsatser mot allmänheten för att öka medvetenheten om att anmäla oro. Det har förts diskussioner om att sätta upp affischer med information på BVC och vårdcentraler samt att bjuda in nyanlända till informationsträff kring vad kommunen erbjuder tillsammans med andra kommunala verksamheter.

Intervjuade uppger att placeringsgruppen brukar vara med på Strängnäs årliga marknad och dela ut broschyrer kring hela socialtjänstens verksamhet. Mottagningsgruppen har tidigare inte haft egna broschyrer, men det håller nu på att tas fram för att kunna lägga i den egna receptionen eller i det lokala köpcentrumet. Detta i syfte att undvika missförstånd och desinformation om socialtjänstens uppdrag.

6. Svar på revisionsfrågor

Fråga	Svar
Finns tillräcklig kännedom inom utbildningsverksamheten om hur och när en orosanmälan bör formuleras? Finns ändamålsenliga rutiner?	Delvis. Utbildningskontoret har inga övergripande rutiner eller riktlinjer för orosanmälningar, utan varje verksamhet har utarbetat egna arbetssätt för anmälningar. Intervjuade upplever att socialtjänstens e-tjänst för anmälningar är rådgivande. Centrala barn- och elevhälsan har egna riktlinjer för anmälningar. Intervjuade upplever att kännedomen om anmälningsskyldigheten samt när och hur en anmälan ska upprättas är god hos personalen. Det sker inga systematiska utbildningsinsatser kring anmälningar, utan det genomförs vid behov.
Genomförs sammanställningar inom socialtjänsten över inkomna orosanmälningar?	Delvis. Det går att ta ut statistik från verksamhetssystemet gällande orosanmälningar, men det är svårt på grund av hur verksamheten är registrerad i systemet, vilket genererar ett manuellt merarbete. Intervjuade uppger att de följer statistiken och att den används till verksamhetsutveckling. Nämnden har följt statistik gällande orosanmälningar mellan januari - april 2022. De har inte följt statistiken efter det till följd av ett fel i verksamhetssystemet.
Är ledtiderna för utredning och insatser rimliga?	Vi kan inte med säkerhet besvara frågan. Det framgår av statistik att 270 utredningar överskred utredningstiden på 4 månader under 2022. Av granskningen framgår att statistik gällande ledtider för utredning av barn och unga inte följs och inte rapporteras till nämnden. Intervjuade upplever att utredningstiden under 2022 ökat till följd av personalomsättning inom utredningsenheten. Detta bekräftas av statistik från Kolada där det framkommer att medelvärdet för utredningstiden har ökat under 2022. Enligt intervjuade följer verksamheten beslut om insatser som ej har verkställts. Det har inte rapporterats några ej verkställda beslut avseende barn och unga med beslut enligt SoL under kvartal 1 och 2 2022.
Finns det ett ändamålsenligt ledningssystem i form av riktlinjer, kompetensstöd	Nej. Det finns ett ledningssystem, men granskningen visar att det inte är ändamålsenligt eftersom det inte är fullt utvecklat och implementerat i verksamheterna. Intervjuade betonar att socialsekreterarna söker stöd på andra ställen, hos

<p>m.m. för en ändamålsenlig och rättssäker hantering av ärenden?</p>	<p>varandra eller enhetschef i stället för att använda sig av ledningssystemet.</p> <p>Verksamheten har genomfört utbildningar för att stärka rättssäkerheten i handläggningen av orosanmälningar. Socialt ansvarig samordnare utbildar årligen i Lex Sarah och klagomålshantering.</p>
<p>Genomförs informationsinsatser för att öka medvetenheten hos medborgarna om att anmäla misstankar om att barn far illa?</p>	<p>Delvis. Information till allmänheten sker främst via kommunens hemsida samt den information som ges till de som kontaktar mottagningsgruppen. Det genomförs i nuläget inga riktade informationsinsatser för att systematiskt öka medvetenheten hos medborgarna om att anmäla misstankar om barn som far illa.</p>

Strängnäs kommun 2023-03-22

Josefine Algotsson

Verksamhetsrevisor

7. Bilaga 1. Revisionskriterier

Barnkonventionen

Från och med 1 januari 2020 är FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, en del av svensk lagstiftning. Barnkonventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Konventionen består av 54 artiklar med fyra grundläggande och vägledande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn:

- ▶ Alla barn har samma rättigheter och lika värde (Artikel 2).
- ▶ Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn (Artikel 3).
- ▶ Alla barn har rätt till liv och utveckling (Artikel 6).
- ▶ Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad (Artikel 12).

Beslutsfattare och tjänstemän ska låta konventionen utgöra en grund för beslut som tas i kommuner och regioner.

Kommunallagen (2017:725)

I 6 kap. 6 § kommunallagen framkommer att det är respektive nämnds ansvar att inom sitt verksamhetsområde säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt. Nämnden har ansvar för att verksamheten bedrivs på ett tillfredställande sätt och att den interna kontrollen fungerar.

Förvaltningslagen (2017:900)

Enligt 8 § förvaltningslagen ska en myndighet inom sitt verksamhetsområde samverka med andra myndigheter.

Socialtjänstlagen (2001:453)

I 5 kap. 1 § socialtjänstlagen framkommer att socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden samt bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att de far illa. Nämnden ska i dessa frågor samverka med andra berörda. Enligt 5 kap. 11 § ska nämnden verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Nämnden ska särskilt beakta att barn som bevittnat våld av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får stöd och hjälp.

Enligt 11 kap. 1 § ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Berör anmälan ett barn eller unga ska socialnämnden genast göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd. En sådan bedömning ska dokumenteras.

I 3 kap. 3 § står att socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och unga. I kap. 14 1§ anges att vilka myndigheter och yrkesverksamma som är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Av dessa innefattas myndigheter samt dess anställda vars verksamhet berör barn och unga. Anmälningsskyldiga är skyldiga att lämna

alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd. Vidare bör alla som får kännedom eller misstänker att ett barn far illa anmäla detta till socialnämnden. Socialnämnden får informera den som anmälningspliktiga om att utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår. Informationen ska på begäran lämnas till anmälaren om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att göra så.

Enligt 16 kap. 6 § ska nämnden rapportera till Inspektionen för vård- och omsorg samt revisorer om gynnande beslut enligt kap. 4 1§ socialtjänstlagen inte verkställts inom tre månader. Därefter ska rapportering ske per kvartal samt redovisas när beslutet verkställts. Socialnämnden ska lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap. 1 § som inte har verkställts inom tre månader, vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som gått sedan beslutet fattades.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2014:5)

Socialstyrelsens allmänna råd om handläggning av ärenden som gäller barn och unga (SOSFS 2014:6)

Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9)

Dessa föreskrifter och allmänna råd innehåller bland annat bestämmelser om dokumentationen av inkomna anmälningar, skyddsbedömning och förhandsbedömningar samt och allmänna råd om ledningssystem innehållandes processer och rutiner för en systematisk utveckling av verksamhetens kvalitet.

Socialstyrelsens kartläggning Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa, 2021

Socialstyrelsen har genomfört en kartläggning av anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa som omfattar helåret 2021 och 86 procent av landets kommuner och stadsdelar. Under 2021 gjordes cirka 422 000 anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa till landets socialtjänster - en ökning med 27 procent sedan Socialstyrelsens förra kartläggning 2018.

Kartläggningen indikerar att anmälningsbenägenheten över tid har fortsatt öka, men även att det verkar finnas en underrapportering från vissa verksamheter. Det tydligaste exemplet rör anmälningar om föräldrars brister i omsorgsförmåga när det gäller de yngsta barnen. Förskola och skolan är viktig för barn i utsatta situationer. Ofta behöver flera aktörer samverka för att stötta barn som far illa eller riskerar att göra det.

Skollag (2010:800)

Enligt 29 kap. 13 § skollagen ska huvudmannen för verksamhet som avses i skollagen och den som är anställd i sådan verksamhet, på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa, samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

8. Bilaga 2. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Socialt ansvarig samordnare
- ▶ Verksamhetschef socialkontoret
- ▶ Enhetschef Mottagnings- och familjeenheten
- ▶ Rektor förskola
- ▶ Rektor grundskola
- ▶ Rektor gymnasier
- ▶ Verksamhetschef elevhälsan

Dokument

- ▶ Blankett Anmälan misstanke om barn som far illa
- ▶ Barn som far illa orosanmälan
- ▶ Delegationsordning för socialnämnden i Strängnäs kommun
- ▶ Information om utlämnandet av journalhandling till socialtjänst, polis, etc.
- ▶ Riktlinje Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete
- ▶ Rutiner och processkarta kring elever med skyddade personuppgifter
- ▶ Anvisning för förhandsbedömning barn och unga
- ▶ Anvisning för delautomatiserad process orosanmälan
- ▶ Kostnad per brukare, Individ och familjeomsorgen, Strängnäs 2021
- ▶ Årsrapport 2022 Socialnämnden
- ▶ Månadsstatistik för socialkontoret SN/2022:13
- ▶ Statistik IFO enheterna år 2022 - mottagnings- och familjeenheten och utredningsenheten
- ▶ Rapporter ej verkställda beslut enligt SoL och LSS Socialnämnden 2022, kvartal 1, Dnr SN/2022:4-0061 (2022-04-06)
- ▶ Rapporter ej verkställda beslut enligt SoL och LSS Socialnämnden 2022, kvartal 2, Dnr SN/2022:4-0061 (2022-08-29)

Granskning av orosanmälningar

EY har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer genomfört en granskning om socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden har en ändamålsenlig hantering av orosanmälningar.

Vår sammanfattande bedömning är att socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden inte fullt ut bedriver ett ändamålsenligt arbete kring hanteringen av orosanmälningar kring barn och unga.

Granskningen visar att det finns ett etablerat arbetssätt kring orosanmälningar inom utbildningsverksamheterna, men att det inte finns någon övergripande styrning i form av riktlinjer eller rutiner från utbildningskontoret beträffande orosanmälningar. Det finns ingen systematik i utbildning av medarbetarna kring orosanmälningar, utan det sker vid behov. Nyanställda introduceras till befintliga arbetssätt och rutiner vid anställning, däribland ingår anmälningsskyldigheten. Granskningen visar även att det finns brister i samverkan mellan utbildningsverksamheterna och socialtjänsten beträffande orosanmälningar.

Inom socialkontoret finns ett systematiskt kvalitetsledningssystem, men det är inte ändamålsenligt då det inte är fullt ut implementerat i verksamheten och inte upplevs som ett stöd för socialsekreterarna. Det har skett utbildningar inom myndighetsutövning för att stärka rättssäkerheten inom både mottagningsenheten och utredningsenheten, vilket vi ser positivt på. Personalomsättningen inom socialtjänstens myndighetsutövning för barn och unga bedöms ha påverkat samverkansarbetet med utbildningsverksamheterna. Den har även bidragit till längre utredningstider inom enheten för barn och unga. Vi ser positivt på att nyanställningar har genomförts och att det pågår förbättringsarbeten inom verksamheten.

Avslutningsvis konstaterar vi att nämnden har följt statistik gällande orosanmälningar mellan januari – april 2022, men inte efter det till följd av ett fel i verksamhetssystemet. Varken socialkontoret eller nämnden följer ledtider inom socialtjänstens utredningsenhet för barn och unga.

Granskningen besvarar fem revisionsfrågor. I nedanstående tabell framgår huruvida revisionsfrågorna bedöms vara helt, delvis eller ej uppfyllda.

Revisionsfråga	Bedömning
Finns tillräcklig kännedom inom utbildningsverksamheten om hur och när en orosanmälan bör formuleras? Finns ändamålsenliga rutiner?	Delvis
Genomförs sammanställningar inom socialtjänsten över inkomna orosanmälningar?	Delvis
Är ledtiderna för utredning och insatser rimliga?	Delvis
Finns det ett ändamålsenligt ledningssystem i form av riktlinjer, kompetensstöd m.m. för en ändamålsenlig och rättssäker hantering av ärenden?	Nej
Genomförs informationsinsatser för att öka medvetenheten hos medborgarna om att anmäla misstankar om att barn far illa?	Delvis

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas socialnämnden att:

- Säkerställa att kvalitetsledningssystemet är ändamålsenligt och möjliggör uppföljning och kontroll av verksamheten.
- Säkerställa att medarbetare introduceras till rutiner och att kunskapen finns i organisationen. Detta är särskilt viktigt vid personalomsättning och många nya medarbetare.
- Genomföra systematiska och kontinuerliga utbildningsinsatser gällande myndighetsutövning för att säkerställa rättssäkerheten i handläggningsförfarandet.
- Säkerställa att, när det är lämpligt, återkoppla till den som lämnat en orosanmälan samt erbjuda anmälningsmöte.
- Säkerställa att statistik för orosanmälningar och ledtider för utredningar gällande barn och unga följs och används i ett verksamhetsutvecklande syfte.
- Följa upp att verksamhetens förbättringsarbeten fortgår enligt plan.
- Överväga möjligheten att internkontrollplanen innefattar kontrollpunkter med beröring på rättssäkerheten inom barn- och ungdomsenheten.

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas barn- och utbildningsnämnden att:

- Säkerställa att alla medarbetare får kontinuerlig utbildning kring anmälningskyldigheten.
- Säkerställa att rutiner är etablerade i arbetsgrupperna och att information kring anmälningskyldigheten och utformningen av orosanmälningar finns att tillgå.
- Säkerställa regelbunden samverkan med socialtjänsten.

Revisorerna önskar svar på vilka åtgärder som kommer att vidtas, inklusive tidsplanering, med anledning av vad som framkommit i granskningen och de rekommendationer som lämnas. Svar önskas senast 2023-06-22.

På uppdrag av Strängnäs kommuns revisorer

Jens Persson
Ordförande kommunrevisionen

Stefan Behrnetz
Vice ordförande